

Poljoprivredna stručna služba Šabac

Kontakt telefoni: 015/ 344-606, 301-820

B I L T E N

*- Suzbijanje glodara -
dipl.ing. Nada Baćanović*

*- Izbor teladi za tov -
dipl.ing. Marina Gačić*

*- Ishrana muznih krava
po proizvodnim fazama -
dipl.ing. Zoran Kozlina*

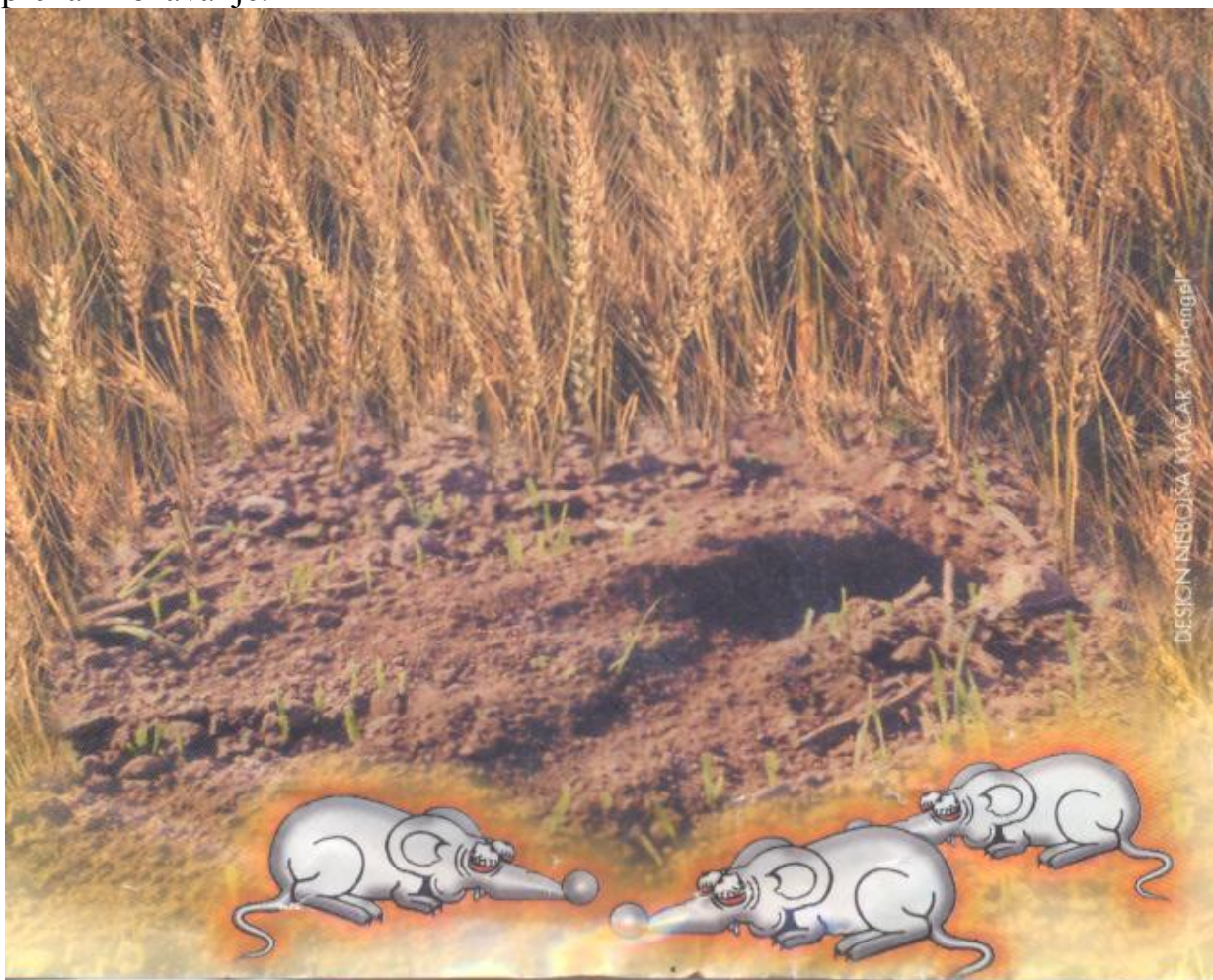
Š a b a c, oktobar 2010.god.

SUZBIJANJE GLODARA

U pojedinim godinama kad se stvore povoljni uslovi za razmnožavanje miševa može doći do masovne pojave a kasnije i do nastanka šteta na jesenjim usevima i voćnim zasadima.

U uslovima veoma sušnog letnjeg perioda i očekivanog visokog nivoa realizovanog fekunditeta, smatramo da je neophodno njihovo suzbijanje na svim površinama gde je došlo do povećane brojnosti miševa više od 3 – 5 po aru, odnosno 2 hrčka po hektaru.

Poljske voluharice su brojne na neobradjenim površinama, lucerištima, a poljski miševi u voćnjacima i vinogradima. U skladištima poljoprivrednih proizvođača najčešće se sreće sivi pacov (*Rattus norvegicus*), crni pacov (*Rattus rattus*) i kućni miš (*Mus musculus*). U slučaju prisustva miševa ili pacova, preduzeti deratizaciju odmah po registrovanju pojave štetočina, a ne čekati njihovo prenamnožavanje.

Lucerišta i polja pod crvenom detelinom i krmnim smešama, su najčešće staništa poljskih voluharica (*Microtus arvalis*) čija brojnost se kategoriše:

1. „*vrlo niska brojnost*“ *manje od 10 rupa/ha,*
2. „*niska brojnost*“ *10 – 500 rupa/ha,*
3. „*srednja brojnost*“ *500 – 5.000 rupa/ha,*
4. „*visoka brojnost*“ *5.000 – 20.000 rupa/ha*
5. „*vrlo visoka brojnost*“ *20.000 – 50.000 rupa/ha.*

Ako se brojnost kreće u kategoriji 3. izvršiti suzbijanje, stavljanjem gotovih mamaca Cinkfosfida u aktivne rupe.

Kasnije, tokom zime, početkom proleća, brojnost glodara na žitima treba pratiti redovno jer ispod snega može doći do oštećenja žita. Voluharice su aktivne tokom cele zime.

Voćnjaci, posebno rasadnici i višeredni mladi voćnjaci su osetljivi na štete od glodara.

Oštećenja korena i kore ispod površine značajno utiče na dalji rast i razvoj biljaka u proleće. Takve biljke u proleće obično prolistaju ali imaju sitnije lišće i često se osuše. Ako zemlju oko stabla obradujete, videćete da je došlo do prstenovanja i da je kora korena oguljena.

U ovim slučajevima najčešće se radi o dugorepim miševima (*Apodemus sylvaticus*, *A. Flavicolus*, *A. Microps* i dr.) Dugorepi miševi imaju 1 – 2 rupe pa je raspon u broju rupa manji u kategorizaciji:

1. „*vrlo niska brojnost*“ *do 10 rupa/ha*,
2. „*niska brojnost*“ *10 – 50 rupa/ha*
3. „*srednja brojnost*“ *50 – 500 rupa/ha*
4. „*visoka brojnost*“ *500 – 2.000 rupa/ha*
5. „*vrlo visoka brojnost*“ *2.000 – 10.000 rupa/ha*.

Ukoliko je brojnost u 2. kategoriji potrebno je sprovesti suzbijanje i to u zimskom periodu.

Uspeh suzbijanja zavisi od postavljanja mamaka, po suvom vremenu, da izvodjenje mera suzbijanja treba uskladiti sa vremenskim prilikama. U tu svrhu mogu se koristiti gotovi mamci koji se postavljaju u aktivne otvore.

Za voćnjake koji se nalaze pored izvorišta vode i vodotokova, bara i kanala, ne treba koristiti mamke na bazi cinkfosfida, jer u slučaju poplave i jakih kiša može doći do spiranja u vodu.

Oštećenja kore korenena voćke izaziva podzemna voluharica (*Pytimus subterraneus*).

Oštećenje kore korena do podzemnog stabla izaziva vodena voluharica (*Arvicola terrestris*). Oštećenja se javljaju u voćnjacima koji su obično blizu kanala, jezera i drugih vodotokova. Vodena voluharica može oštetiti veći broj stabala u redu. Za suzbijanje *P.subterraneus* i *A. terrestris* mogu se koristiti preparati registrovani za ovu namenu.

Oštećenja kore stabla iznad zemlje mogu napraviti poljske voluharice, posebno ako su voćnjaci blizu lucerišta. Želimo da vas podsetimo da mlade rasade treba zaštititi od zečeva i drugih životinja stavljanjem zaštitnih mreža ili premazivanjem sredstvima za odbijanje (repelenti)

dipl.ing. Nada Baćanović

Izbor i kupovina teladi za tov

Veoma bitan element u izboru teladi za tov je rasa od koje zavisi tip i način tova, visina i struktura prirasta, ekonomičnost, kao i drugi parametri. Kod nas nije jasno izdiferenciran pravac govedarske proizvodnje, pa se uglavnom gaje rase kombinovanih osobina (meso-mleko). Pomenute rase daju dobre rezultate kako u proizvodnji mleka, tako i u proizvodnji mesa. Kod malih proizvođača dominira simentalaska rasa, koja je tipičan primer rase kombinovanih sposobnosti.

Kod nas, uglavnom ponuda diktira starost odabrane teladi za tov, a presudan moment je njegoa masa u momentu prodaje. Iz navedenih razloga često se dešava da starosna razlika u grupi kupljene teladi slične težine, bude i do dva meseca.

Od uvođenja jedinstvenog sistema obeležavanja goveda kod nas, sva grla pre stavljanja u promet moraju biti obeležena i upisana u jedinstvenu bazu podataka, i pored ušne markice moraju imati uverenje (pasoš), kao i potvrdu da su zdrava i da potiču iz zdravog zapata ili područja u kome nepostoji nikakva zabrana za promet teladi.

Pri kupovini teladi za tov, pored navedenog, veoma je važno i da li je tele “naučilo da jede”, tj. da li je počelo da koristi druga hraniva sem mleka. Ukoliko to nije slučaj onda poljoprivredni proizvođači imaju veliki problem, jer se teletu stavljenom u tov nudi hrana na koju nije naviklo, te dolazi do nekonzumiranja iste i do gubitka telesne težine, koji može iznositi i do 20 posto početne težine. Usled toga dešava se da mora da prođe nekoliko nedelja da bi se tele vratilo na početnu težinu pri kupovini-“ulazna težina”. Zbog ovog problema ova faza se često naziva i “negativna faza tova” koja može da traje 10-15 pa i 20 dana, a za odgajivače pravi tov počinje tek kada tele ponovo postigne “ulaznu težinu”.

Zato je veoma bitno da se pri kupovini teladi za tov izaberu grla koja su navikla na konzumiranje kabaste i koncentrovane hrane. Kod tih grla buražne resice su razvijene i mogu iz oskudnije kabaste hrane u odnosu na mleko, da preuzmu dovoljne količine hranljivih materija u buragu. Telad koja se hrane mlekom nemaju potrebe za razvojem buražnih resica, jer im je na raspolaganju dovoljna količina lako dostupne i lako svarljive hrane. Njihov burag ima blago razvijene resice, poput pliša. Ukoliko se teladima pored mleka nudi i seno, buražne resice će biti nešto bolje razvijene i imaće izgled krupnog somota i ova telad će se lakše prilagoditi tovu u grupi. Ukoliko se telad hrane na bazi mleka ili zamene za mleko, žitarica (koncentrata) i sena, prirast će u početku biti nešto manji, ali će se zbog intenzivnog razvoja buražnih resica (kao jambolija) praktično bez privikavanja prevesti u tov, a razlika u masi brzo nadoknaditi.

Razvoj buražnih resica pri različitoj ishrani (8 nedelja starost)

Mleko

Mleko i seno

mleko i žitarice

U cilju maksimalnog razvoja buražnih resica, teladima treba što ranije ponuditi suhu hranu i to koncentrat i kvalitetno, lisnato seno.

dipl.ing. Marina Gačić

ИСХРАНА МУЗНИХ КРАВА ПО ПРОИЗВОДНИМ ФАЗАМА **Почетна фаза лактације (0 до 70 дана – првих 10 недеља)**

Карактеристике : - пад телесне масе музног грла

- смањено конзумирање хране
- постепено повећање млечности до максимума
- од висине максимума коју достигне зависи укупни резултат целе лактације !

Задатак : што брже и уз што мање проблема повећати конзумирање хране уз давање нешто веће количине концентрата да би се лакше ускладила хранљива вредност obroка са стварним потребама.

Упозорење : - обимнија исхрана кабастом храном продужава коришћење телесних резерви и опадање ТМ, а краве не достижу генетски максимум у производњи млека

- кабаста храна у **правилној количини је ипак неопходна** за одржање нормалне функције бурага
- не користити уреу као извор непротеинског азота

Подфазе:

0 - 3 дана - опоравак од порођаја

- иста исхрана као и пред порођај
- најквалитетније сено, силажа најбољег квалитета, и почетна количина концентрата (испод 3,5 кг)

4 – 15 дана - консолидација исхране

- повећање концентрата за 0.5-1 кг до жељене количине
- најквалитетније сено, најквалитетнија силажа

15 дана до максимума (35-50 дана) лактације

- авансирање (на 3-5 кг млека више него што у том тренутку даје)
- однос енергије кабасте (најквалитетнија) и концентроване хране 45 : 55 %
- кад достигне максимум још 3-7 дана иста исхрана, а затим се количина концентрата усклађује са дневном количином млека
- **сваки килограм повећања на максимуму лактације доноси укупно повећање од 200-250 кг млека**

60-70 дана

- максимум конзумирања се постиже 4 – 6 недеља иза максимума лактације = престанак опадања ТМ
- исхрана усклађена са дневном количином млека

Средња фаза лактације (70 - 140 дана и 140 -250)

Карактеристике : - краве са високим генетским потенцијалом касније постижу максимум и показују бољу резистенцију лактације

- постепено улазе у позитиван биланс енергије, не губе више телесну масу, већ је одржавају или чак донекле и повећавају
- постепени пад млечности (0.2% дневно код првотелки, а око 0,3% код старијих крива)
- утицај исхране на количину и састав млека је у овој фази највећи

Задатак : - поделити краве у две групе : **60-150** и **150 до 250** дана лактације и хранити

их одговарајућим оброцима

- одржавати високу концентрацију енергије и хранљивих материја руководећи се оценом телесне кондиције
- обезбедити оброке са квалитетном кабастом храном (мин. 1,5% ТМ) и повећаним уделом концентрата (он достиже максимум и може износити највише 2,3% ТМ краве)
- обезбедити давање хране више пута на дан
- смањивати утицај сваког стреса

Упозорење : свака промена у режиму исхране директно се одражава на количину и састав млека ! Грешке се лако направе, али се тешко, а најчешће никада потпуно не могу исправити.

Завршна фаза лактације (250 до 305 дана – 2 месеца)

Карактеристике :

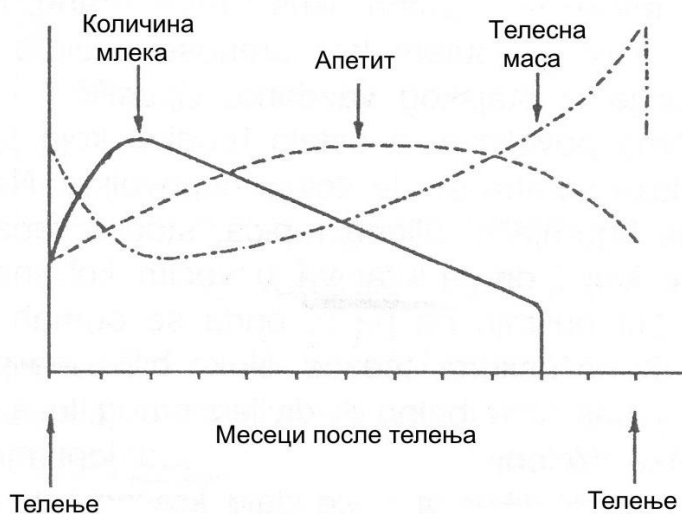
- даљи пад млечности (8-10% месечно)
- утицај исхране на производњу млека смањен
- оптималан период за поправку кондиције крива, (повећано искоришћавање хранљивих материја, повећање телесних резерви, уз постепено смањење конзумирања)
- могуће коришћење уреје.

Задатак : - искористити завршни производни потенцијал

- обезбедити концентрат који одговара обиму производње млека увећан код грла старих 2 године за 20% и код грла старих 3 год за 10%
- поправити кондицију краве (до оцене 3,5) и припремити краву за засушивање

Упозорење : водити рачуна да не дође до утовљавања животиње неадекватним оброцима са високом концентрацијом енергије и хранљивих материја у оброку (тешки порођаји, склоност кетозама и отежан повратак на високу производњу млека).

Граф.1. Промене у лучењу млека, конзумирању хране и телесној маси крава у току производног циклуса

аутор :
дипл.инг. Зоран Козлина